ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINING KREATIV KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISH

Muminjonova Muxayyo G‘ulomovna

Toshkent iqtisodiyot va pedagogika universiteti

“Pedagogika, psixologiya va boshlang‘ich ta’lim” kafedrasi

dotsent v.b. pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

E-mail: *muhayyomuminjonova926@mail.ru*

Annotatsiya: *Maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetentligini shakllantirish, kreativlik, zamonaviy kasbiy bilimlari va kreativlik qobilyatlarini takomillashtirish masalalari, kreativlikni shakllantirish shartlari, ta’lim mazmunini shakllantirish tamoyillari haqida ma’lumotlar keltirilgan.*

Kalit so‘zlar: *Kreativlik, ta’lim mazmunini yangilash,* kreativlik qobilyatlarini rivojlantirish, *boshlang‘ich ta’lim, zamonaviy ta’lim, ko‘nikma, qobiliyat, o‘qitishni individuallashtirish, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari, kreativlikni oshirishga qaratilgan kompetensiyalar.*

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Муминжонова Мухайё Гуломовна

Ташкентский университет экономики и педагогики

Кафедра «Педагогика, психология и начальное образование»

Доцент и т.д. Доктор философии (PhD) по педагогическим наукам

E-mail:*muhayyomuminjonova926@mail.ru*

Аннотация: *В статье представлена информация о формировании творческой компетентности будущих учителей начальных классов, вопросах совершенствования креативности, современных профессиональных знаниях и творческих способностях, условиях формирования креативности, принципах формирования содержания образования.*

Ключевые слова: *Креативность, обновление содержания образования, развитие творческих способностей, начальное образование, современное образование, навыки, умения, индивидуализация обучения, будущие учителя начальных классов, компетенции, направленные на повышение креативности.*

FORMING THE CREATIVE COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY TEACHERS

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

Muminjonova Muxayyo Gulomovna

Tashkent University of Economics and Pedagogy

Department of "Pedagogy, Psychology and Primary Education"

Associate Professor, etc. Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

E-mail:muhayyomuminjonova926@mail.ru

Abstract: *The article provides information on the formation of creative competence of future primary school teachers, issues of improving creativity, modern professional knowledge and creative abilities, conditions for the formation of creativity, and principles for the formation of educational content.*

Key words: *Creativity, renewal of educational content, development of creative abilities, primary education, modern education, skills, abilities, individualization of teaching, future primary school teachers , competencies aimed at increasing creativity.*

Dunyodagi globallashuv va ta'limning integratsiyalashuvi jarayonlarida bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish masalasi dolzarb vazifalardan biri sifatida belgilanmoqda.O'zbekistonda kadrlar tayyorlashning sifat darajasini oshirish, xalqaro standartlar asosida malakali mutaxassislar tayyorlash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, har bir oliy ta'lim muassasasida o'quv jarayoniga xalqaro ta'lim standartlariga asoslangan ilg'or pedagogik texnologiyalar, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy materiallarini keng joriy qilish, talabalar, ilmiy-pedagog kadrlarni zamonaviy kasbiy bilimlari va kreativlik qobilyatlarini rivojlantirish masalalari Harakatlar strategiyasining ustuvor yo'nalishlariga muvofiq oliy ta'lim darajasini sifat jihatidan oshirish va tubdan takomillashtirishning asosiy vazifalari sifatida belgilandi. Bugungi kunda jahonda ta'limga kompetentli yondashuv asosida bitiruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish, pedagog kadrlarning kreativ kompetentligini rivojlantirish orqali ijodiy ta'lim jarayonini loyhalashtirishning zamonaviy metodik ta'minotini yaratish, talabalarda kasbiy faoliyat sohalariga yo'naltirilgan kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish, shuningdek oliy ta'limning ta'lim sifatini ta'minlash jarayonidagi ijtimoiy rolini oshirish masalalari dolzarb yo'nalishlardan biri sifatida tadqiq etilmoqda.

Oliy ta'lim muassasalarida talabalarda ijodiy qobiliyatni shakllantirish ta'lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi sanaladi. Zero, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari sifatida ularning ijodiy qobiliyatga ega bo'lishlari muhim ahamiyatga ega.

Boshlang'ich ta'limning faol va yetakchi sub'ektlari bo'lgan o'quvchilarning yosh va pedagogik-psixologik xususiyatlari, shuningdek, texnologiyaning o'ziga xos jihatlari o'qituvchidan ijodiy yondashuvni talab qiladi.

Shaxsning hissiy qobiliyatga egaligi uning atrofdagilar bilan ijtimoiy munosabatlarni to'g'ri tashkil eta olishiga imkon beradi. Zero, bu qobiliyat nafaqat o'zligini tushunish, shu bilan birga atrofdagilarning uy-xayollari, ichki kechinmalari, orzu-o'ylarini tushunish, ularni his qila olish, ruhan yaqin bo'lishiga imkon yaratadi. Pedagogik oliy ta'lim bitiruvchilarining hissiy qobiliyat va ijodiy qobiliyatga ega bo'lishlari esa ta'lim-tarbiya jarayonining faol sub'ektlari – o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlarning mo''tadil kechishini ta'minlaydi va yuzaga kelish ehtimoli bo'lgan ziddiyatlarning oldini olish, ularni bartaraf etishga yordam beradi. Har bir o'quvchining

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

individual xususiyatini inobatga olish va unga muvofiq yondashish, shuningdek, o‘quvchilarning xatti-harakatlarini to‘g‘ri tushunish, aytayotgan so‘zlariga ishonch bildirishda bo‘lajak pedagoglarning hissiy qobiliyatga ega bo‘lishlari muhim ahamiyatga ega.

Talabalarning kreativligini rivojlantirish va innovatsiyalarni yaratishga yo‘naltirish, muammoli faoliyat turlarini tahlil qilish, muammolarni mustaqil anglash, o‘z imkoniyatlarini rivojlantirishga sarflash - kreativ o‘qitishning maqsadi hisoblanadi va aynan kreativ o‘qitishga bo‘lgan ehtiyojni talab qiladi. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetentligini va pedagogik mahoratini rivojlantirish hamda ularning ijodiy fikrlashini kreativ o‘qitish metodlari va innovatsion texnologiyalari yordamida takomillashtirish ahamiyatlidir.

O‘qitish jarayonining vazifasi ta’lim tarbiya va rivojlanish birligini ta’minlashni nazarda tutadi. Ta’lim beruvchilarning ilmiy-nazariy va amaliy bilimlarini oshirishda ularning kasbga bo‘lgan qiziqishi va pedagoglarini kreativligini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

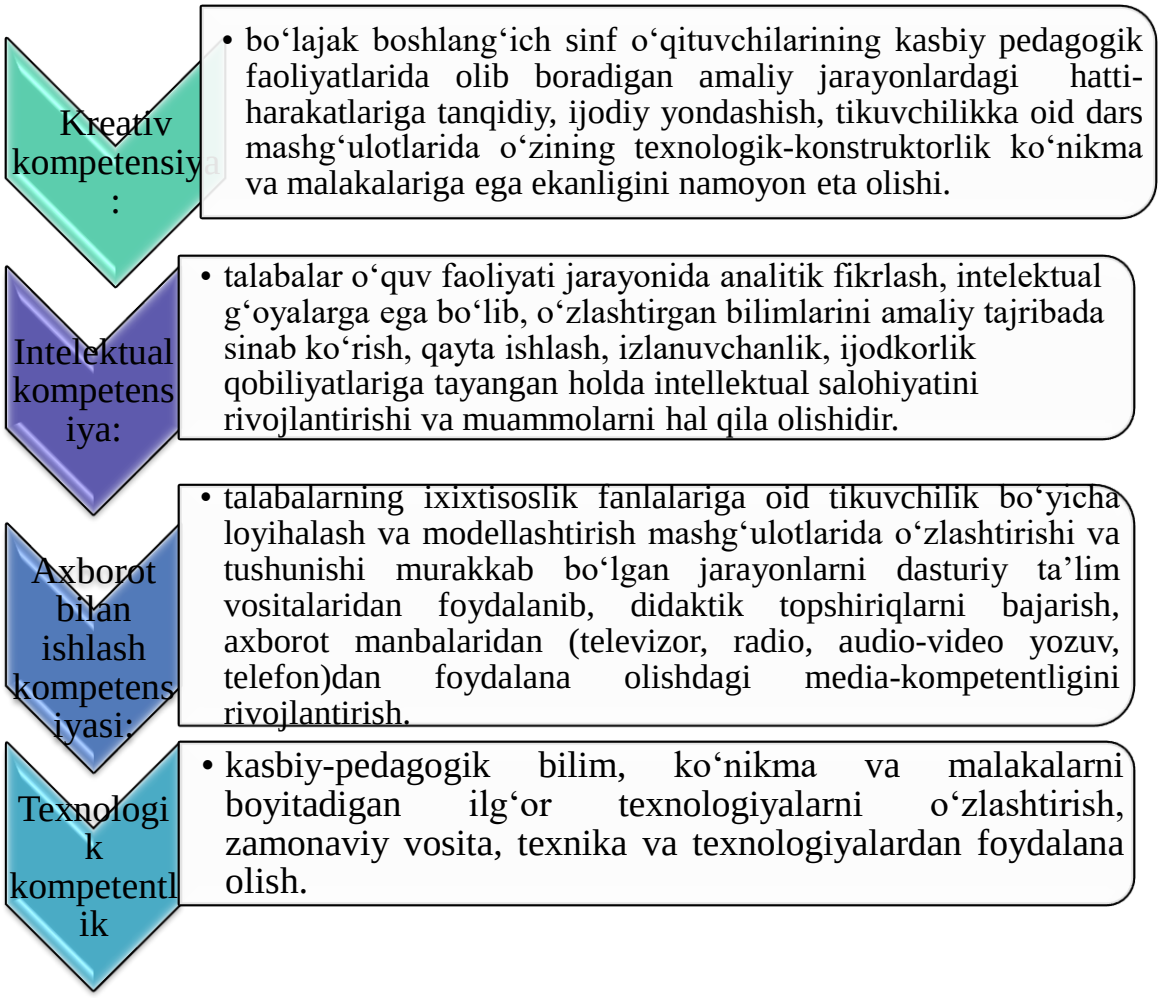
Kreativlik tushunchasi (lot. ing. "create" yaratish, "creative" yaratuvchi, ijodkor) ingliz tilidan tarjima qilganda ijod ma’nosini anglatadi [5]. Haqiqatan esa yangi original (o‘ziga xos) yanada sayqallangan moddiy va ma’naviy bog‘liqliklarni yaratishdir. Kreativlikni: ijodga intilish, hayotga ijodiy yondashish, o‘ziga doimiy tanqidiy nazar solish va tahlil etish deyish mumkin. Pedagogik faoliyatda kreativlikning ahamiyatini "Kreativlik" va "pedagogik kreativlik" tushunchalarining mohiyatida, kreativlik sifatlarida, kreativlikni rivojlantirish shartlarida ko‘nshimiz mumkin. Bo‘lajak pedagoglarda kreativlikni shakllantirish shartlarini keltiramiz.

Bo‘lajak pedagoglarni kreativlikni shakllantirish shartlari

- ✓ qiziqarli, murakkab vazifalar, aniq maqsad va vaqt bilan ta’minlash;
- ✓ kreativlik hissini yuzaga keltirishini anglatish;
- ✓ bezovtalik va qo‘rquv hissidan xalos bo‘lishga yordam berish
- ✓ kreativ fikrlash ko‘nikmalarini boshqa ko‘nikmalar bilan rivojlantirishga yordam berish;

Kreativlik - ta’lim jarayonini tashkillashtirishni o‘zida mujassamlashtirib, kreativ o‘qitish jarayonini shakllantirish, kreativ o‘qitish metodlari va innovatsion texnologiyalari orqali kasbiy-texnologik bilimlar olish va kreativ salohiyatni oshirish, turli uslublardan ko‘nikmalar muvozanatini rivojlantirishda foydalanish, talabalarning ta’lim dasturlarini shakllantirishda faol ishtirok etishni o‘z ichiga oladi.

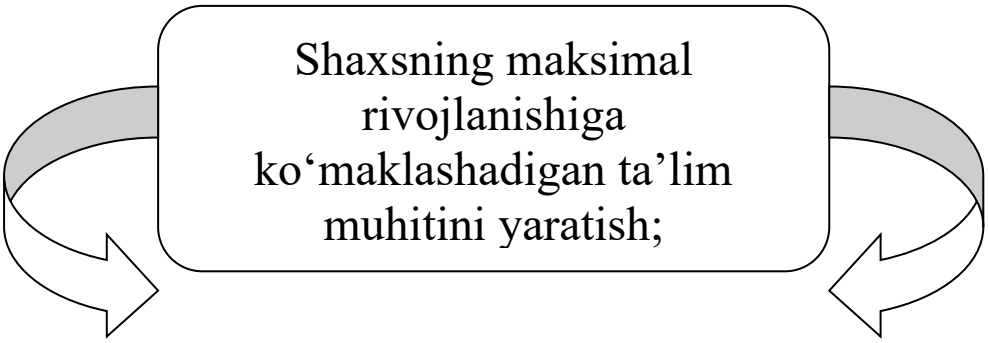
ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

1-rasm. Kreativlikni oshirishga qaratilgan kompetensiyalar sxemasi

Texnologik kompetentlik – kasbiy-pedagogik bilim, ko‘nikma va malakalarni boyitadigan ilg‘or texnologiyalarni o‘zlashtirish, zamonaviy vosita, texnika va texnologiyalardan foydalana olishdir.

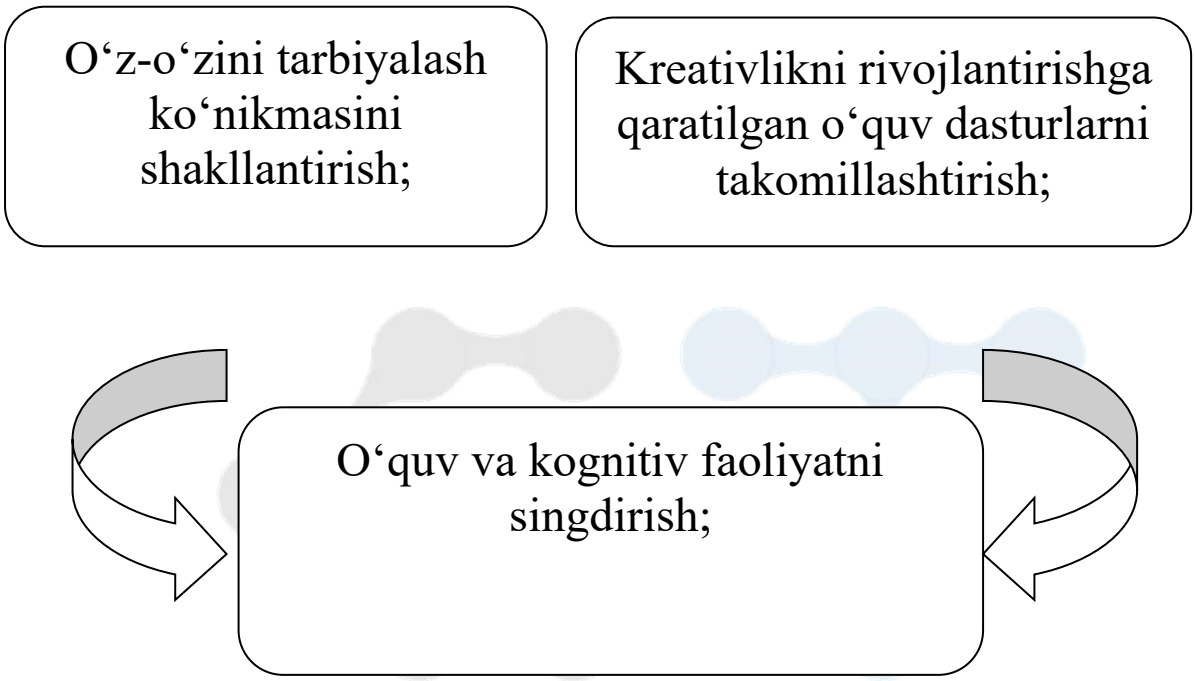
Kreativ kompetentlikni rivojlantirishga yo‘naltirilgan asosiy vazifalar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

2-rasm. Kreativ kompetentlikni rivojlantirishga yo‘naltirilgan asosiy vazifalar

Ta’lim mazmuni darajasi insonlarning tabiat, jamiyat, insoniyat haqidagi bilimlariga, inson imkoniyatlari natijasida yaratilgan faoliyat turlari yuzasidan egallagan bilimlariga va muammolarni yangicha echimini topish, dunyoni anglash kabi qobiliyatlariga qarab aniqlanadi.

Ta’lim mazmunini shakllantirish tamoyillari quyidagilardan iborat:

3-rasm. Ta’lim mazmunini shakllantirish tamoyillar

Texnologiya ta’limida onglilik va faollik tamoyili.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

Talabalar tikuvchilikka oid kreativligini rivojlantirishi uchun qilayotgan ish mazmunini yaqqol tasavvur qilgandagina ishga ongli ravishda kirishadi. Bu tamoyil talabalarni tikuvchilikka oid kreativligini rivojlantirishda ilmiy bilimlarni hamda ularni amalda qo‘llash metodlarini ongli va faol egallab oladigan, ularda ijodiy tashabbuskorlik va o‘quv faoliyatida mustaqillik, tafakkur, nutqi rivojlantiriladi. Talabalarni tikuvchilikka oid kreativligini rivojlantirishdagi onglilik tamoyili ta’lim jarayonining aniq maqsadlarini tushunish, o‘rganilayotgan dalil, hodisa, jarayonlar va ular o‘rtasidagi bog‘lanishni tushungan holda o‘zlashtirib olish, o‘zlashtirilgan bilimlarni amaliy faoliyatda qo‘llay bilish kabi me’yorlarni anglatadi.

Texnologiya ta’limida ilmiylik va tizimlilik tamoyili talabalarning tikuvchilikka oid kreativligini rivojlantirishda ilmiy jihatdan asoslangan, amalda sinab ko‘rilgan ma’lumotlar berilishini talab etadi. Ularni tanlab olishda fan va texnikaning eng so‘nggi yutuqlari va kashfiyotlaridan foydalanish kerak.

- Ilmiy bilimlarni egallash jarayonida talabalarning tikuvchilikka oid kreativligi ilmiy dunyoqarash, tafakkur rivojlanadi. Har bir darsda o‘qitiladigan o‘quv materialining ilmiy mazmuni keng va chuqur bo‘lishi bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining tikuvchilikka oid bilim, balki tafakkur hosil qilishi hamda uning ijodiy qobiliyati kreativ rivojlantirishi kerak. Buning uchun esa o‘qituvchi o‘z ilmiy saviyasini izchil ravishda oshirib borishi zamonaviy pedagogik texnologiyalar, kashfiyotlar va ilmiy yangiliklardan xabardor bo‘lishi lozim. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari tikuvchilikka oid o‘rganayotgan bilimlar, albatta nazariy tasdiqlangan va amalda sinalgan bo‘lishi kerak.

Texnologiya ta’limida tizimlilik va izchillik- o‘qitishni shunday tashkil etishni talab etadiki, bunda o‘quv fanlarini o‘qitish qat’iy mantiqiy tartibda olib boriladi. Talabalarni tikuvchilikka oid kreativ rivojlanishlari uchun bilim ko‘nikma va malakalarini izchillik bilan egallab boradilar va ayni paytda amaliy vazifalarni hal qilish uchun ulardan foydalanishni o‘rganadilar. Tizimlilik va izchillik tamoyili pedagogik jarayonning hamma bo‘g‘inlarida amalga oshiriladi. Uning talablari darsliklar va dasturlarni tuzishda o‘z aksini topadi. O‘quv materialini to‘g‘ri taqsimlash ya’ni oddiydan murakkabga, oddiy operatsiyalardan qiyinroq operatsiyalarni bajarishga o‘tishni talab qiladi.

- Texologiya ta’limida izchillik tamoyili talabalarni tikuvchilikka oid kreativ rivojlantirishda didaktika qoidalariga amal qilishni talab etadi: Oddiydan murakkabga, ma’lumdan noma’lumga. Mavzularni o‘tishda yoki texnologik muammolarni yechishda o‘qituvchi darsni shunday rejalashtirishi kerakki, o‘quvchilarning hammalariga tushunarli bo‘lishi kerak. Talabalarni tikuvchilikka oid kreativ rivojlantirishda yoshi va individual xususiyatlari hisobga olinishi talab etiladi.

Ushbu tamoyillarga muvofiq, barcha o‘quv modullari doirasida boshlang‘ich ta’lim va sport ta’lim yo‘nalishi talabalarini kreativ o‘qitishning mazmuni takomillashtirildi.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativligini oshirish uchun tavsiyalar ta’lim jarayoniga tadbiq etilishi natijasida quyidagi imkoniyatlar yaratiladi:

- bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari mustaqil izlanish va ishlash qobiliyatiga ega bo‘ladi;

- tabaqalashtirilgan ta’limga o‘qitish imkoniyati yuzaga keladi;

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

- o‘qitishning uzluksizligi va ketma-ketligi ta’minlanadi;

- modulning pirovard maqsadi tushunib yetiladi;

- mehnat jarayonlarining asosiy jihatlari ajratib ko‘rsatiladi;

- modulning butun hajmi va maqsadi talabaning ko‘z oldida yaqqol gavdalanadi;

- har bir modul ichida va ular orasida uzviylik ta’minlanadi, o‘quv jarayoni barcha turlarining uslubiy jihatdan muvofiqligi ta’minlanadi.

Buning natijasida bo‘lajak o‘qituvchilar yetarli bilim, ko‘nikma va malakaga ega bo‘ladi. Shunday qilib, kreativlik bo‘yicha yuqorida keltirilgan tavsiyalar qo‘llanilganda talabalarning bilim imkoniyatlari, ijodiy va amaliy qobiliyatlari rivojlanadi. Mashg‘ulotlar davomida kasbga qiziqtirish asosida fanni samarali o‘zlashtirishga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hamidov J.A. Bo‘lajak kasb ta’limi o‘qituvchilarini tayyorlashda o‘qitishning zamonaviy didaktik vositalarini yaratish va qo‘llash texnologiyasi. Ped. Fan. Dokt. dissertatsiya. Toshkent.: 2017 y. – 19-21betlar.
2. Hamidov J.A. O‘qitishning zamonaviy didaktik vositalarini yaratish texnologiyasi asoslari, g‘oyalari va tamoyillari. O‘zbekistonda professional ta’lim.-Toshkent, 2022.- № 1.-B. 41-46 betlar.
3. Hamidov J.A. Umumkasbiy fanlarni o‘qtishda zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish. Uzluksiz ta’lim tizimida yoshlarni o‘qitishga yo‘naltirishning muammo va yechimlari. Respublika ilmiy–nazariy anjuman materiallari. Jizzax-2022 yil. 409-416 betlar.
4. Ergasheva G. S. Oliy ta’lim muassasalari biologiya darsliklari o‘quv materiallarini loyihalash didaktik asoslari. Nomzodlik Dissertatsiya avtoreferati. Toshkent 2006 yil.
5. Mo‘minjonova M.G‘. O‘quv materiallari mazmunini loyihalash texnologiyasini takomillashtirish. Ped.Fan.Dokt.(PhD) dissertatsiya. Jizzax, : 2023 y. – 44-61 betlar.